

«ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ
ҰЛТТЫҚ БАНКІ»

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
МЕМЛЕКЕТТІК МЕКЕМЕСІ

БАСҚАРМАСЫНЫҢ
ҚАУЛЫСЫ

2020 жылғы 19 наурыз

Алматы қаласы

РЕСПУБЛИКАНСКОЕ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ УЧРЕЖДЕНИЕ

«НАЦИОНАЛЬНЫЙ БАНК
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН»

ПОСТАНОВЛЕНИЕ
ПРАВЛЕНИЯ

№ 39

город Алматы

**Кәсіпкерлік субъектілерін жеңілдікпен кредиттеу бағдарламасын
бекіту туралы**

(19.04.2021ж берілген өзгерістермен)

Қазақстан Республикасында төтенше жағдайды енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Президентінің 2020 жылғы 15 наурыздағы № 285, «Әлеуметтік-экономикалық тұрақтылықты қамтамасыз ету жөніндегі шаралар туралы» 2020 жылғы 16 наурыздағы № 286 Жарлықтарына және Қазақстан Республикасының Президенті Қ.К. Тоқаевтың тапсырмаларына сәйкес кәсіпкерлік субъектілерін қолдау шараларын іске асыру мақсатында Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің Басқармасы **ҚАУЛЫ ЕТЕДІ:**

1. Қоса беріліп отырған Кәсіпкерлік субъектілерін жеңілдікпен кредиттеу бағдарламасы бекітілсін.

2. Қаржы нарығын дамыту департаменті осы қаулы қабылданғаннан кейін жеті жұмыс күні ішінде оны Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің ресми интернет-ресурсына орналастыруды қамтамасыз етсін.

3. Осы қаулының орындалуын бақылау Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкі Төрағасының орынбасары Е.А. Біртановқа жүктелсін.

4. Осы қаулы қабылданған күнінен бастап күшіне енеді.

**Ұлттық Банк
Төрағасы**

Е. Досаев

КЕЛІСІЛДІ
Қазақстан Республикасының
Қаржы нарығын реттеу
және дамыту агенттігі

М.Е. Әбілқасымова _____
2020 жылғы «__» _____

Қазақстан Республикасы
Ұлттық Банкі Басқармасының
2020 жылғы 19 наурыздағы
№ 39 қаулысымен
бекітілді

Кәсіпкерлік субъектілерін жеңілдікпен кредиттеу бағдарламасы
ҚР Ұлттық Банкі Басқармасының 19.04.2021ж. № 45 Қаулысымен
Бағдарлама жаңа редакцияда жазылды

I. КІРІСПЕ

1. Халықаралық тәжірибе:

Әлемде коронавирустық инфекция (COVID-19) эпидемиясының таралуына байланысты түрлі елдердің үкіметтері, орталық банктері мен реттеушілері кәсіпкерлік субъектілерін қолдау жөнінде кешенді шаралар қабылдауда.

Ресей Федерациясында (бұдан әрі – РФ) коронавирустық инфекция (COVID-19) таралуына байланысты жағдай аясында шағын және орта кәсіпкерлікті қолдауға арналған жеңілдікпен кредиттеу бағдарламаларын кеңейту ұсынылуда. РФ Үкіметі экономиканы қолдау үшін 300 млрд рубль мөлшерінде дағдарысқа қарсы қор құрады, берілетін мемлекеттік кепілдіктердің көлемін ұлғайтады, бизнесті жеңілдікпен кредиттеуді кеңейтеді.

Ұлыбританияда шағын және орта бизнеске арналған салық демалысын енгізу, гранттар бөлу және кредиттерге кепілдік беру (80%-ға дейін өтеумен) ұсынылады.

Қытай Халық Республикасында банктер 2020 жылғы 25 қаңтардан бастап 30 маусымға дейінгі кезеңге түсетін кредиттер бойынша төлемдерді кейінге қалдыруды ұсынуда. Хубей провинциясында шағын бизнес үшін қосылған құн салығын төлеу жойылды, әлеуметтік салықты төлеу бойынша жеңілдіктер (жалдамалы қызметкерлері бар кәсіпкерлер үшін) енгізілді.

АҚШ-та Шағын кәсіпорындар әкімшілігі (Small Business Administration) коронавирустық инфекцияның таралуынан зардап шеккен шағын бизнес субъектілеріне төмендетілген мөлшерлесі бар кредиттерді (2 млн АҚШ долларына дейін) айналым қаражатын толықтыру үшін береді.

Біріккен Араб Әмірліктерінің Орталық Банкі (бұдан әрі – БАӘОБ) коронавирустық инфекцияның таралуынан зардап шеккен жеке және корпоративтік бизнесті қолдауға 100 млрд дирхам бөлгені туралы жариялады. Ұсынылған бағдарламаға сәйкес БАӘОБ екінші деңгейдегі банктерге нөлдік

мөлшерлемемен қарыздар түрінде 50 млрд дирхам береді. Қосымша реттеуші 50 млрд дирхам мөлшеріндегі капитал буферлеріне талаптарды төмендетеді.

2. Қазақстан Республикасындағы ахуал:

2020 жылғы 19 наурыздағы жағдай бойынша екінші деңгейдегі банктер 19 813 шағын және орта кәсіпкерлік субъектілеріне 3,8 трлн теңге жалпы сомда (бұдан әрі – негізгі борыш) қарыз берді.

Шағын және орта кәсіпкерлік субъектілеріне арналған қарыздар портфелінің құрылымында экономика секторлары бойынша: саудаға – 34%, өнеркәсіпке – 22%, өндірістік емес секторға – 17%, құрылысқа – 9%, ауыл шаруашылығына – 8%, көлікке – 7% және басқа секторларға – 4% тиесілі.

Екінші деңгейдегі банктер портфелінде шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерінің жұмыс істемейтін қарыздарының үлесі 1,4%-ды құрайды. Валюталар бойынша негізгі үлес ұлттық валютада берілген кредиттерге тиесілі (99%).

Коронавирустық инфекцияның (COVID-19) таралуына байланысты төтенше жағдай режимінің енгізілуіне байланысты кәсіпкерлік тәуекелдері едәуір өсті (операциялық шығыстар ұлғаяды, тауарлар мен шикізатты жеткізуде іркілістер байқалады, сұраныс пен ақша ағындары төмендейді), нәтижесінде көптеген кәсіпкерлік субъектілері өз қызметін шектеуге не тоқтата тұруға мәжбүр.

Екінші деңгейдегі банктердің бағалауы бойынша төтенше жағдайдың енгізілуінен зардап шеккен шағын және орта кәсіпкерлік кәсіпорындарынан толық алынбаған төлемдердің сомасы және оларға 3 (үш) айға кейінге қалдыруды ұсыну 600 млрд теңгеге дейін болады.

II. КӘСІПКЕРЛІК СУБЪЕКТІЛЕРІН КРЕДИТТЕУ БАҒДАРЛАМАСЫНЫҢ ТЕТІГІ

3. Кәсіпкерлік субъектілерін жеңілдікпен кредиттеу бағдарламасы (бұдан әрі – Бағдарлама) шеңберінде Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің (бұдан әрі – Ұлттық Банк) екінші деңгейдегі банктерді және «Аграрлық несие корпорациясы» акционерлік қоғамын (бұдан әрі – АНК) қаржыландырудың жалпы көлемі Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі Төрағасының (бұдан әрі – Агенттік) және Ұлттық Банк Төрағасының бірлескен бұйрығымен белгіленетін Бағдарлама бойынша екінші деңгейдегі банктерді қаржыландыру лимиттеріне сәйкес 800 (сегіз жүз) миллиард теңгеге дейін – сондай-ақ Бағдарлама талаптарына сәйкес кәсіпкерлік субъектілеріне жеңілдікпен кредиттер беру үшін пайдаланылатын АНК-ны қаржыландыру мөлшері, оның ішінде:

1) осы тармақтың бірінші бөлігінің 2) тармақшасында көрсетілген кәсіпкерлік субъектілерін қоспағанда, шағын, орта, ірі кәсіпкерлік субъектілерін

және дара кәсіпкерлерді қолдау үшін екінші деңгейдегі банктер арқылы – 700 (жеті жүз) миллиард теңгеге дейін.

Ірі кәсіпкерлік субъектілерін кредиттеу мақсаттары үшін төтенше жағдай уақытында зардап шеккен кәсіпкерлік субъектілерінің қызмет түрлерінің тізбесі Қазақстан Республикасы Ұлттық экономика Министрінің және Ұлттық Банк Төрағасының бірлескен бұйрығымен бекітіледі;

2) агроөнеркәсіптік кешенде өндіру және қайта өңдеу саласындағы қызметті жүзеге асыратын шағын және орта кәсіпкерлік субъектілерін, дара кәсіпкерлерді қолдау үшін – 100 (бір жүз) миллиард теңгеге дейін, оның ішінде 70 (жетпіс) миллиард теңге екінші деңгейдегі банктер арқылы, 30 (отыз) миллиард теңге АНК арқылы.

Бағдарлама бойынша оператор «Қазақстанның орнықтылық қоры» акционерлік қоғамы (бұдан әрі – ҚОҚ) болады. Ұлттық Банк ҚОҚ-ты 800 (сегіз жүз) млрд теңге мөлшерінде үстеме капиталдандырады.

Осы тармақтың мақсаттары үшін ҚОҚ негізделген салымды екінші деңгейдегі банктерде орналастырады және АНК облигацияларын сатып алуды жүзеге асырады.

4. ҚОҚ екінші деңгейдегі банкте орналастырған салымының нысаналы мақсаты – төтенше жағдайдың енгізілуінен зардап шеккен кәсіпкерлік субъектілеріне айналым қаражатын толықтыруға 12 (он екі) айдан аспайтын мерзімге кредиттік желілер шеңберінде кредиттер беру және қаржыландыру.

ҚОҚ салымын екінші деңгейдегі банктерге орналастыру талаптары:

мерзімі – 2021 жылғы 31 желтоқсанға дейін қоса;

сыйақы мөлшерлемесі – жылдық 5% (бес пайыз). Салым бойынша сыйақы салым қаражаты орналастырылған кезден бастап есептеледі;

пайдаланған кезге дейін ақша екінші деңгейдегі банктің Ұлттық Банкте ашылған ағымдағы шотына, Агенттік Төрағасының және Ұлттық Банк Төрағасының бірлескен бұйрықтарымен белгіленетін Бағдарлама бойынша екінші деңгейдегі банктерді қаржыландыру лимиттеріне сәйкес орналастырылады. Ағымдағы шоттағы ақша орналастырылған кезден бастап 2021 жылғы 30 маусымға дейін қоса пайдаланылуға тиіс;

әрбір екінші деңгейдегі банк бойынша лимит 3 (үш) траншқа бөлінеді: 30% (отыз пайыз), 35% (отыз бес пайыз) және 35% (отыз бес пайыз). Әрбір келесі транш алдыңғы транш шеңберінде бөлінген ақша толық игерілгеннен кейін бөлінеді;

ақшаны транш шегінде пайдалану кредиттеу үшін мақұлданған қарыздар тізімін көрсете отырып, екінші деңгейдегі банктің өтінімі (бұдан әрі – ЕДБ өтінімі) негізінде жүзеге асырылады. Әрбір транш шегіндегі ЕДБ өтінімдерінің көлемі мен саны шектелмейді;

ЕДБ өтінімі бойынша алынған ақшаны игеру кезеңі қарыз алушыға кредит бергенге дейін ҚОҚ салымына ақша есептелген кезден бастап 5 (бес) жұмыс күнінен аспайды;

кәсіпкерлік субъектілеріне берілген кредиттерді өтеуден түскен қаражат екінші деңгейдегі банктің Ұлттық Банктегі ағымдағы шотына қайтарылады және жаңа өтінімдер шеңберінде қайта пайдаланылады және бөлінеді;

ағымдағы шоттағы ақшаны сақтау мерзімі (2021 жылғы 30 маусымға дейін қоса берілген кредиттерді өтеуден түскен) – 2021 жылғы 31 желтоқсанға дейін қоса. 2021 жылғы 30 маусымға дейін қоса пайдаланбаған екінші деңгейдегі банктердің кәсіпкерлік субъектілерін кредиттеуге берілген ақша ҚОҚ-қа қайтарылады.

Қайта пайдаланған ақшаны ескере отырып, ірі кәсіпкерлік субъектілеріне берілген кредиттер мен кредиттік желілер шеңберінде қаржыландыру сомасы 200 (екі жүз) миллиард теңгеден аспайды.

ҚОҚ әрбір ЕДБ өтінімін 2 (екі) жұмыс күнінен аспайтын мерзімде қарайды және мақұлданған өтінім туралы ақпаратты екінші деңгейдегі банкке, Ұлттық Банкке және Агенттікке жібереді.

Екінші деңгейдегі банк ҚОҚ-тың хатын алғаннан кейін жобаны әрі қарай қаржыландыру мақсатында екінші деңгейдегі банктің корреспонденттік шотына ағымдағы шоттан қаражат аудару үшін ҚОҚ хатының деректемелері мақсатын көрсете отырып, тиісті төлем тапсырмасын дайындайды.

5. АНК облигациялар шығару арқылы тартқан ақшаның нысаналы мақсаты – төтенше жағдайдың енгізілуінен зардап шеккен, агроөнеркәсіптік кешенде өндіру және қайта өңдеу саласында қызметті жүзеге асыратын шағын және орта кәсіпкерлік субъектілеріне, дара кәсіпкерлерге айналым қаражатын толықтыруға кредиттік желілер шеңберінде 12 (он екі) айдан аспайтын мерзімге кредиттер беру және қаржыландыру.

АНК-ның облигациялар шығару талаптары:

айналыс мерзімі – қоса алғанда 2021 жылғы 31 желтоқсанға дейін;

сыйақы (купон) мөлшерлемесі – жылдық 5% (бес пайыз);

тартылған ақша қоса алғанда 2021 жылғы 30 маусымға дейін пайдаланылады;

АНК ақша тартуды 3 (үш) шығарылыммен облигациялық бағдарлама шеңберінде жүзеге асырады: 30% (отыз пайыз), 35% (отыз бес пайыз) және 35% (отыз бес пайыз). Әрбір келесі шығарылым алдыңғы шығарылым шеңберінде тартылған ақша толық игерілгеннен кейін жүзеге асырылады.

кредиттеуге арналған ақшаны пайдалану мерзімі (кредиттерді өтеуден түскен, қоса алғанда 2021 жылғы 30 маусымға дейін берілген) – қоса алғанда 2021 жылғы 31 желтоқсанға дейін. АНК 2021 жылғы 30 маусымға дейін қоса алғанда кредиттеу үшін пайдаланбаған ақша ҚОҚ-нан облигацияларды мерзімінен бұрын сатып алуға жіберіледі.

6. Банк секторы активтерінің сапасы тәуелсіз бағалаудан (AQR) өткен, 2020 жылғы 1 наурыздағы жағдай бойынша портфелінде кәсіпкерлік субъектілеріне берілген қарыздары бар және Бағдарламаны іске асыру туралы келісімге қол қойған екінші деңгейдегі банктер Бағдарламаға қатысуға жіберіледі.

7. Ақшаны нысаналы пайдалануға қойылатын талаптар:

1) ақша кредит желілері шеңберінде кәсіпкерлік субъектілеріне кредит беруге және қаржыландыруға жіберіледі;

2) бір қарыз алушыға арналған лимит:

заңды тұлғалар-ірі кәсіпкерлік субъектілері үшін –

6 (алты) миллиард теңгеден аспайды;

заңды тұлғалар-шағын және орта кәсіпкерлік субъектілері үшін –

3 (үш) миллиард теңгеден аспайды;

дара кәсіпкерлер үшін – 50 (елу) миллион теңгеден аспайды;

3) айналым қаражатын толықтыруға арналған кредит қарыз алушының банктік шотына аударылады және қарыз алушы тауарлар, жұмыстар, көрсетілетін қызметтер ақысын, салықтар мен бюджетке төленетін басқа да төлемдерді, жалақыны қолма-қол ақшасыз тәсілмен төлейді;

4) екінші деңгейдегі банктердің және АНК-нің ақшаны:

мемлекеттік бағалы қағаздарды, Ұлттық Банктің ноттарын сатып алуына;

мемлекеттік емес бағалы қағаздарды сатып алуына, шетел валютасын сатып алуына;

басқа екінші деңгейдегі банктерде депозиттер орналастыруына;

кәсіпкерлік субъектілерін қаржыландыруға байланысты емес басқа мақсаттарға бағыттауына жол берілмейді.

8. Мына:

1) 2020 жылғы 16 наурыздағы жағдай бойынша күнтізбелік 90 (тоқсан) күннен астам мерзімі өткен несиелік берешегі бар;

2) екінші деңгейдегі банктермен және АНК-мен ерекше қатынастармен байланысты тұлғалар болып табылатын;

3) Қазақстан Республикасының бейрезиденттері болып табылатын;

4) мемлекеттік кәсіпорындар (мекемелер), ұлттық басқарушы холдингтер, ұлттық холдингтер, ұлттық компаниялар және акцияларының (жарғылық капиталға қатысу үлестерінің) елу және одан да көп пайызы тікелей мемлекетке тиесілі ұйымдар, олармен үлестес тұлғалар құрылтайшылары (оның ішінде қатысушылары, акционерлері) болып табылатын, сондай-ақ меншік нысаны жеке мекеме ретінде ресімделген кәсіпкерлік субъектілері және коммерциялық емес ұйымдар қаржыландыруға жатпайды.

9. Екінші деңгейдегі банк, АНК ҚОҚ-пен және Агенттікпен Бағдарламаны іске асыру туралы келісім (бұдан әрі – Келісім) жасасады, онда:

1) Бағдарламаның талаптарына сәйкес келетін қарыздарды берудің негізгі талаптары;

2) төтенше жағдайдың енгізілуіне байланысты қарыз алушының қаржылық жағдайы нашарлағанын куәландыратын өлшемшарттар;

3) ҚОҚ, екінші деңгейдегі банк, АНК және Агенттік арасындағы өзара іс-қимыл тәртібі;

4) екінші деңгейдегі банктің, АНК-ның міндеттемелері;

5) екінші деңгейдегі банктің, АНК-ның Бағдарлама талаптарын бұзғаны үшін жауапкершілігі;

6) банк, АНК, Агенттік және ҚОҚ тарапынан Бағдарламаны орындау талаптарына мониторинг жүргізу тәртібі;

7) өзге талаптар қамтылады.

10. Екінші деңгейдегі банктердің, АНК-ның кәсіпкерлік субъектілеріне кредиттік желілер шеңберінде қарыздар және (немесе) жаңа қаржыландыру беру талаптары:

сыйақы мөлшерлемесі – жылдық 8%-ға (сегіз пайызға) дейін;

мерзімі – 12 (он екі) айға дейін.

11. Агенттік ай сайынғы негізде:

1) берілген кредиттер бойынша ақпарат жинауды;

2) кредиттік желілер шеңберінде берілген кредиттерге және (немесе) қаржыландыруға Бағдарлама талаптарына сәйкес келуі тұрғысынан мониторинг жүргізеді.

ҚОҚ екінші деңгейдегі банктердің және АНК-ның ұсынған ақпараты негізінде Ұлттық Банкке пен Агенттікке апта сайынғы негізде Бағдарламаны орындау туралы жиынтық ақпаратты ұсынады.

12. Лимиттерді өзгерту қажеттілігінің негіздемесімен бірге Агенттіктің қорытындысы негізінде екінші деңгейдегі банктерді қаржыландыру лимиттерін өзгертуге жол беріледі.